

Ensenyament
Nota de premsa.

ESTUDI ALS CENTRES DOCENTS D'OSONA. RISCOS QUE DETERIOREN LA NOSTRA SALUT.

INTRODUCCIÓ

Després d'unes jornades sobre *“Salut i treball docent, les condicions de treball a l'educació”*, organitzades conjuntament entre el Sindicat d'Ensenyament de CCOO d'Osona i la Facultat d'Educació de la Universitat de Vic, va sorgir la necessitat de realitzar un estudi que identifiqués les condicions de treball que els professionals de l'educació de la comarca d'Osona relacionen amb alteracions del seu estat de salut o el seu benestar. L'objecte d'aquest estudi seria analitzar i concretar els orígens del malestar, per a finalment, poder marcar línies d'intervenció per a millorar la salut dels treballadors de l'educació.

La primavera del 2006, el Sindicat d'Ensenyament de CCOO d'Osona, amb l'ajuda tècnica de l'Agència de Salut Pública de Barcelona i del Centro Nacional de Condiciones de Trabajo, organisme depenent de l'INSHT, va iniciar aquest estudi a la comarca d'Osona del que avui tenim el goig de presentar-vos un extracte.

L'estudi s'ha realitzat en 10 centres d'ensenyament d'Osona, 6 de la xarxa pública i 4 de la concertada i les enquestes s'han passat a més de 500 professionals de l'educació d'aquests centres. Per portar a terme aquest estudi s'ha fet servir la tècnica Delphi que permet que persones considerades expertes –*els treballadors que desenvolupen diàriament la feina*- amb informació de qualitat sobre el contingut del treball, les formes i espais en què es desenvolupa, identifiquin i prioritzin les condicions de l'entorn laboral que afecten la seva salut i benestar.

Entenem que abans d'intervenir cal conèixer la realitat. Ens calia, i ens cal, passar de les sensacions, del “em sembla”, a dades sistematitzades que ens permetin la intervenció sobre la realitat. Dades que només les saben aquells que estan al peu del canó, tot fent classe, tutories, parlant amb pares, amb l'administració, etc. No volíem un estudi d'un “consell de savis”, d'aquells qui suposadament saben d'aquestes coses. Volíem, i volem, donar la paraula als professionals de l'Educació.

Ensenyament

PRINCIPALS RESULTATS DE L'ESTUDI

Secundària obligatòria i postobligatòria. Destaca en primer lloc la **manca de respecte de l'alumnat, amb actes de violència verbal de forma habitual**. Més de la meitat dels participants (prop d'un 60 %) ho destaquen com la seva primera preocupació. I fan servir expressions com:

“Atacs verbals de l'alumne al professorat. Alumnes maleducats, violents, amenaces d'alumnes a professors, entre ells.....”

“La fragilitat del respecte a la persona. No només pel que fa al professor, que no té autoritat ni es respecta la seva persona, sinó també que els alumnes no es respecten entre ells.”

“En general hi ha molt poc respecte pel professor en aquest centre. Se li contesta i, moltes vegades, s'utilitza a les aules un llenguatge groller. Això també es dona entre el mateix alumnat. Són massa els alumnes que han perdut l'interès per l'aprenentatge i només intenten cridar l'atenció com sigui. L'ambient de la classe se'n ressent.”

Destaquen també els professionals que treballen a la secundària la **manca d'interès dels alumnes per aprendre**. I fan servir expressions com:

“Què fer amb alumnes que no volen fer absolutament res? Aquest fet es donava molt a 3r i 4t ESO; ara ja comença a 1r i 2n”

“Sovint percebem la nostra feina com inútil davant de l'interès nul per part d'una majoria d'alumnes. Caldria poder derivar a altres llocs alguns alumnes que no tenen cap ganes d'estar al centre.”

“Sensació que la feina no serveix de res, ja que els alumnes no responen bé a la tasca docent. És una sensació de pensar que no aprenen res, que no els interessa res....”

Ensenyament

Quan als **mestres d'Infantil i Primària** col.loquen, en els primers llocs, **la quantitat de tasques a fer i la manca de temps**. És a dir, prioritzen **les exigències psicològiques quantitatives**. I fan servir expressions com:

“Noves i contínues incorporacions d'alumnes augmenten la dificultat en l'atenció a la diversitat i per tant en l'acompliment de les diferents capacitats inicials per poder acabar adquirint unes habilitats.”

“Nens amb necessitats que no puc atendre com voldria. Nens que vénen sense conèixer l'idioma a meitat de curs o que no han estat escolaritzats.”

“Tenir moltes coses al cap per controlar: el tema que s'ha d'explicar, els nens, els pares, les reunions, diners d'activitats a cobrar, papers oficials per omplir....”

“Sobretot tenir poc temps per parlar sobre la nostra feina i sobre com cal que la fem i en canvi dedicar-ne massa al dia a dia que no ens deixa veure més enllà.”

Destaca també el **desencontre amb els pares en el procés educatiu**. I fan servir expressions com:

“que els pares i els mestres no tinguem els mateixos valors educatius i desautoritzin el que fem”

“Ens volen exigir que treballem tots els àmbits als nens: normes, valors, actituds... que ho treballem tot a l'escola i des de casa no es treballen.”

“La falta de límits dels pares. Els nens estan força acostumats a posar ells les regles i et trobes en situacions violentes amb uns pares que se salten les normes perquè el nen ho diu.”

“Poca autoritat dels pares sobre els fills que, en canvi, si que es demana al mestre”

Ensenyament

Per últim, per al **personal no docent**, són la **manca de suport social** així com la **manca de reconeixement** dels docents les causes de seu malestar i insatisfacció. Escriuen:

“Tothom vol ser el primer, tothom va fora d’hores o amb temps just, per tant se’t tiren a sobre per fer valdre la seva persona.”

“Som personal de segona categoria, sobre tot al CEIP, que finalment han aconseguit tenir minyona.”

POSSIBLES CONSEQÜÈNCIES EN LA SALUT FRUIT D’AQUESTA SITUACIÓ

-La manca de respecte de l’alumnat, amb actes de violència verbal de forma habitual es relaciona amb les exigències emocionals

Afecten els nostres sentiments:

- desgastador emocionalment
- burn-out
- causa d’ansietat i fatiga psíquica

-la manca d’interès dels alumnes per aprendre es relaciona amb la manca de reciprocitat i la falta d’influència i de desenvolupament en el treball. També el desencontre amb el pares.

- Falta de sentit a la feina
- Poc control sobre la feina

es relaciona amb:

- Frustració
- Mal estat de salut
- Estrés
- Cansament
- Burn out

-la quantitat de tasques a fer i la manca de temps es relaciona amb les exigències quantitatives

Relació entre quantitat de treball i temps disponible:

- acumulació de feina
- ritme de treball

- estrès i fatiga
- malalties cròniques.

-manca de suport social en el treball així com la manca de reconeixement

es relaciona amb factors estressants:

- augment de malalties
- major mortalitat, etc.

Sabem que la salut s'alterarà en situacions estressants cronificades que conduiran, a llarg termini, a una limitació del sentit de la pròpia eficàcia o a una limitació de la pròpia estima. A més, portarà a prendre actituds defensives, reduir les pròpies capacitats i generarà una disminució de l'efectivitat de la feina i de satisfacció posterior. Específicament, en els treballs de servei a les persones, es produeix la síndrome de Burnout relacionada amb l'exposició a altes exigències emocionals, conflictes de rol, alt compromís amb la feina, manca de reforç per part de l'organització i baix suport social. L'eix de la síndrome és l'esgotament emocional al qual es fa front amb estratègies de "deshumanització o despersonalització" (l'altre és "l'objecte" font del malestar) i té com a conseqüència la manca de realització personal amb efectes sobre la persona i sobre la societat. Docents amb un fort compromís amb la feina són més vulnerables en no apartar-se emocionalment de la font de malestar a causa dels seus valors.

La Unió Europea refereix que la freqüència de les patologies relacionades amb l'estrès (18% dels problemes de salut relacionats amb la feina) és dues vegades superior en sectors de l'educació, serveis socials i salut, sent, no només un problema de salut pública important sinó també econòmic donada la relació directa existent amb les taxes d'absentisme per malaltia. A Catalunya, el risc de tenir pitjor estat de salut entre els docents és quasi el doble que el d'altres professionals de categories similars i tenen també una probabilitat tres vegades superiors de prendre tranquil·litzants, antidepressius i somnífers, fins i tot després d'ajustar per estat de salut mental.

CONSIDERACIONS I CONCLUSIONS

-L'estudi constata que els **factors psicosocials** (exigències psicològiques, exigències emocionals, sentit de la feina, suport social, estima...) són considerats pels professionals dels centres escolars de la comarca d'Osona els motius principals que estan afectant el seu benestar i la seva salut.

-12 anys després de la publicació de la Llei de Prevenció de Riscos Laborals continua sent una llei gairebé sense aplicació en els anomenats Riscos Psicosocials. I allò que no s'avalua, és a dir allò que no es busca, no es troba. Aquesta realitat continua totalment amagada i es continua vivint aquesta situació anòmala amb molta fatalitat.

-Entenem que amb aquesta part de realitat que es descriu en aquest estudi, es fa molt i molt difícil que el nostre sistema educatiu generi resultats de qualitat, tal i com es reflecteix en l'informe PISA i també en l'informe de la Fundació Jaume Bofill. Més aviat creiem que és impossible.

-Cal trencar la cadena de desconfiances que es donen avui en el món de l'educació. Molts professionals desconfien de molts pares. Els pares sovint posen en dubte la capacitat i la feina dels professionals. Tots, moltes vegades, visualitzen l'administració com una institució freda i allunyada dels problemes reals més que com una aliada del procés educatiu.

-Cal que l'Administració i les titularitats dels centres escoltin als professionals de l'educació. Constatem sovint una gran separació, gairebé un abisme, entre els professionals de l'aula i l'administració i fins i tot amb món universitari. És en aquest context quan s'està elaborant la Llei Catalana d'Educació que l'administració pot corregir aquest error, però molt ens temem que les coses no van en aquest sentit.

Ensenyament

POSSIBLES LÍNIES D'ACTUACIÓ

De fet i tal com ja es recull en el Pacte Nacional per a l'Educació *“cal impulsar mesures preventives encaminades a garantir unes condicions de treball adequades pel desenvolupament professional del professorat i d'altres professionals de l'educació. Aquestes mesures es deriven dels principis de l'acció preventiva que estableix l'article 15 de la Llei 31/1995, de prevenció de riscos laborals”*

És a dir cal complir la LPRL 31/1995, tant el Departament d'Educació com les titularitats dels centres concertats. Seguint les recomanacions del Departament de Treball de la Generalitat de Catalunya, es proposa utilitzar el PSQ CAT21 COPSQ que és una eina d'avaluació de riscos laborals de naturalesa psicosocial que fonamenta una metodologia per a la prevenció. Cal seguir les indicacions especificades al Manual per a la utilització de l'instrument. I és un mètode que possibilita la participació de tots els integrants del centre.

Fer funcionar els Comitès de Seguretat i Salut, tant en l'àmbit de l'administració com dels centres privats. I dotar de més formació i recursos els coordinadors i els delegats de prevenció.